

Коробова І. В. Реалізація варіативного компоненту фізичної освіти в основній школі [Текст]/ Д. С. Сидоренко, І. В. Коробова // Пошук молодих : матеріали Всеукр. студ. наук.-практ. конф. [«Актуальні проблеми природничо-математичної освіти в середній і вищій школі»], (Херсон, 24-25 квітня 2014 р.) / [уклад.: В. Д. Шарко]. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2014. – Вип. 13. – С. 30-32.

РЕАЛІЗАЦІЯ ВАРІАТИВНОГО КОМПОНЕНТУ ФІЗИЧНОЇ ОСВІТИ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Сидоренко Д.С., Коробова І.В.

Херсонський державний університет

На сучасному етапі головним завданням освіти, що висуває суспільство, є виховання незалежної та самостійної особистості, заохочення розвитку індивідуального досвіду кожного учня, спрямоване не тільки на оволодіння знаннями, але й на внутрішній розвиток особистості та її успішної самореалізації. Освіта повинна розвиватися за принципом безперервності, що передбачає постійне поповнення та оновлення знань людини. Для розв'язання проблеми підготовки конкурентоспроможної молоді необхідні нові підходи до навчання, зокрема, фізики. Саме тому останнім часом був розроблений новий Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Новим елементом освіти, висвітленим у Стандарті, є варіативний компонент, до складу якого входять **елективні курси**. Тому важливо знати, що таке елективні курси, яка їх мета та користь, які існують види елективних курсів та їх особливості.

Метою нашої статті є з'ясування особливостей елективних курсів як варіативного компоненту фізичної освіти та можливостей їх впровадження в основній школі. Для досягнення мети необхідно було розв'язати наступні **завдання**:

- проаналізувати науково-методичну літературу з теми дослідження;
- з'ясувати сутність і зміст Державного стандарту базової і повної загальної середньої фізичної освіти, його відміну від попереднього стандарту;
- ознайомитись з призначенням та особливостями елективних курсів як виду варіативного компоненту змісту фізичної освіти;
- провести анкетування учнів основної школи з метою отримання інформації щодо їх ставлення до елективних курсів з фізики.

Проблема впровадження елективних курсів у навчання фізики є новою, але зміст фізичної освіти висвітлювали методисти-фізики Г.Г. Де-Метц, П.О. Знаменський, М.В. Кашин, Й.Й. Косоногов, В.В. Лермонтов, С.П. Слесаревський, О.В. Цінгер та інші, у працях яких знайдено відомості про розвиток змісту шкільної фізичної освіти, збагачення його новими фактами та явищами, запровадження нових методів та засобів навчання [5].

Вивчення літератури з проблеми дослідження дозволило встановити наступне. Державний стандарт загальної середньої освіти - зведення норм і положень, що визначають державні вимоги до освіченості учнів і випускників шкіл на рівні початкової, базової і повної загальної середньої освіти та гарантії держави у її досягненні. Додержання вимог Державного стандарту загальної середньої освіти є обов'язковим для загальноосвітніх навчальних закладів усіх рівнів [1]. З 1 вересня 2012 року впроваджується новий Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений у квітні 2011 року. Цікаво дізнатися, у чому ж полягає його новизна порівняно із попереднім Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти 2004 року, які відмінності чинної і нової редакції Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти? Нами з'ясовано, що сутність змін пов'язана з необхідністю впровадження компетентнісно орієнтованої освіти [1]. У процесі аналізу науково-методичної літератури встановлено, що **варіативний компонент** - це диференціальна частина змісту освіти, що містить обов'язковий зміст, передбачений програмою, але

відрізняється від неї наповненням залежно від профілю навчання. Курси за вибором (елективні курси) (від лат. electus – вибраний) - це компонент варіативної частини змісту освіти у старших класах, **спрямований на задоволення індивідуальних освітніх інтересів, потреб кожного школяра** [4]. Це обов'язковий атрибут як допрофільної підготовки, так і профільного навчання. Саме вони є найважливішим засобом побудови індивідуальних навчальних програм, оскільки безпосередньо пов'язані з вибором школярами змісту навчання в залежності від його інтересів, здібностей, життєвих планів.

До **функцій** елективних курсів можна віднести: доповнення змісту профільного предмета; розвиток змісту одного з базових курсів; задоволення різноманітних пізнавальних інтересів школярів, що виходять за рамки обраного ними профілю. За обсягом елективні курси короткотермінові (від 9 до 17 годин) [2]. Елективні курси відіграють важливу роль у навчанні: підготовлюють учнів до вибору професії у майбутньому, розвивають мислення, самостійність, любов до праці, допомагають використовувати отримані знання в житті [3].

Під час проходження педагогічної практики нами було проведено анкетування школярів восьмого класу з метою отримання інформації про їх ставлення до фізики та до елективних курсів з фізики. У процесі дослідження були опитані учні міста Херсона у віці 13-14 років, всього 22 дітей. Аналіз отриманих результатів дозволив зробити певні висновки.

Рис. 1. Результати опитування учнів

Цікавим і несподіваним для авторів стало те, що майже всі учні восьмого класу вже визначилися з вибором майбутньої професії. Значна кількість учнів цікавляться питаннями, пов'язаними з космосом та астрономією і з нетерпінням чекають старшу школу, щоб вивчати предмет «астрономія». На запитання «Чи чули ви про елективні курси?», «Чи хотіли б вивчати предмети за вибором?» - лише 10% учнів знали про елективні курси та не хотіли би їх вивчати; 90% опитаних взагалі не знали про існування таких курсів, але хотіли б їх вивчати (рис.1). Тому можна констатувати, що на даний момент існує запит на впровадження курсів за вибором з боку учнів, але стан їх впровадження у навчання є незадовільним.

З метою покращення зазначеної ситуації, у межах дипломного дослідження нами розроблений елективний курс «Фізика Всесвіту», розрахований на 17 годин: 8 годин – уроки-лекції; 9 годин – уроки-семінари (презентації, доповіді, практичні заняття тощо); 1 година – вечірнє спостереження зоряного неба неозброєним оком. Пропонований елективний курс є пропедевтичним курсом для учнів основної школи, метою якого є спрямування учнів на вибір фізико-математичного профілю навчання у старшій школі та орієнтація на професії льотчика, космонавта, моряка, в яких потрібні знання з фізики та астрономії. Водночас, цей курс має міжпредметний характер, поєднуючи в собі фізику та астрономію.

На нашу думку, запропонований елективний курс допоможе вчителю фізики реалізувати варіативний компонент фізичної освіти та підготувати учнів основної школи до усвідомленого вибору профілю навчання та майбутньої професії.

Література:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти // Фізика та астрономія в сучасній школі. – 2012. – № 4. – С. 2-8.
2. Лернер П. С. Роль элективных курсов в профильном обучении / П. С. Лернер // Профильная школа. – 2004. - № 3.
3. Программы элективных курсов. Физика. 9-11 классы. Профильное обучение / сост. В. А. Коровин. – 2-е издание, стереотип. – М. : Дрофа, 2006. – 125 с. - (Элективные курсы).
4. Физика. 11 класс: элективные курсы / сост. О.А. Маловик. – Волгоград: Учитель, 2007. – 125 с.
5. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізика. Астрономія. 7-12 кл. – К.; Ірпінь: Перун, 2007. – 80 с .